

До  
доц. д-р Валери Христов -  
Председател на научно жури  
определено със  
Заповед № 2507 от 17.10.2011  
на Ректора на  
ВСУ «Черноризец Храбър»

## С Т А Н О В И Щ Е

от проф. д-р Петър Георгиев Христов

**Относно:** Дисертация на тема «Противодействие на застрахователни измами» представена за защита от Юрий Иванов Тодоров за получаване на образователна и научна степен «доктор» по «Организация и управление извън сферата на материалното производство /национална сигурност/»

Представеният дисертационен труд е в обем от 211 страници, структурирани в увод, три глави, заключение, списък на използваната литература и три приложения с резултати от емпирично изследване. Разработката е първо цялостно научно изследване, което има за обект противодействието на застрахователните измами в Република България, извършвани от застраховани лица и определени от автора като «външни» измами./стр.4/

Актуалността на поставения проблем има многопластови измерения. В случая тя се препокрива изцяло с проблемната ситуация, на която е посветено дисертационното изследване и ясно очертава неговия силно изразен практико-приложен характер. За какво става дума – от 1996 г. до настоящия момент размерът на присвоените чрез застрахователни измами парични средства в Европа нараства от 10 млрд. щ.д. на 25 млрд. евро. В западноевропейските страни 10-15% от всички претенции и щети съдържат „елементи на измама”. За страните от Източна Европа този дял е 15-25%. В същото време световната

практика показва, че се разкриват не повече от 10% от застрахователните измами. На основата на екстраполация на чуждестранната практика авторът изчислява, че застрахователните компании, които оперират в нашата страна през 2010 г. са претърпели щети от измами в размер от около 82 млн. лв./вж.стр.7-11/ На различни форуми посветени на проблема представителите на застрахователния бизнес най-често назовават цифрата 100 млн. За това на какво обществено благо съответства тази сума може да се съди от факта, че в диапазона 80-100 млн. лв варира годишният бюджет на частното висше образование в България.

Обществените измерения на проблемната ситуация могат да бъдат интерпретирани и в контекста на последиците от финансовата и икономическа криза, започнала през 2008 г. с колапс на застрахователния сектор в САЩ. Както изглежда те придобият нови непознати форми, за които много се пише и говори в публичното пространство и които имат пряко отношение към националната сигурност. В този контекст фактът, че размерът на загубите от престъпни показателства, които търпи застрахователният бизнес е съизмерим с общоприетата в развитите държави норма на рентабилност поставя във фокус проблема за противодействието.

От страна на застрахователите въпросът се интерпретира като необходимост от законодателни промени, насочени към включване в Наказателния кодекс на нови специални текстове за застрахователната измама или криминализиране на приготвянето към измама. Желанието на пряко потърпевшите - да се натовари в по-голяма степен държавата с отговорността за защита на корпоративните интереси е напълно разбираема. Но дали това желание кореспондира с принципите на пазарната икономика, с възможностите на обществото и държавата и с добрите световни практики е друг въпрос.

Въпреки, че в дисертацията този въпрос не е дефиниран, а произтича от контекста на изложението, според мен той получава много ясен и недвусмислен отговор – „проблемът за спасяването на даещите се е проблем на самите тях”. В този смисъл изложението и изводите на първа и втора глава посветени на същността на застрахователните измами, на оценката на размера и негативните последици на изследвания феномен, на видовете застрахователни измами и методите и способите на тяхното извършване подготвят основата, върху която да се развие същинската приносна част на дисертационното изследване. Това се случва в третата глава, посветена на фактическата проверка на доловените признаци за евентуално приготвяне и опит за осъществяване на застрахователна измама.

Логиката, на която се основава тезата на автора е пределно разбираема – застрахователните компании при възникване на обосновани съмнения за наличие на елементи на измама в претенции за обезщетение извършват фактическа проверка. При положение, че съмненията се потвърдят – проверката прераства в събиране на доказателствени средства, които да послужат като основание за отказ за изплащане на щетата, който отказ да бъде потвърден и в евентуален съдебен спор. Всъщност става дума за специфично прилагане на оперативно-издирвателното производство за целите на гражданския процес. Тук си позволявам да формулирам един съществен теоретичен принос на докторанта, който той не е посочил: за първи път в България се очертава приложното поле на частната детективска дейност - частноправните отношения и спорове.

Изследването е изградено около два структурообразуващи центъра /праксеологичен и този на емпиричното изследване/. Така избраният подход придава оригиналност и несъмнено обогатява не само практико-приложното но и теоретичното познание.

Дисертантът има близо двадесетгодишен стаж в противодействието на застрахователните измами. Подготовка и опитът, който е придобил в качеството му на оперативен работник в службите за сигурност в съчетание с личните качества, които

притежава превръщат Юрий Годоров във водещ експерт, чиято професионална биография е изпълнена с успешно предотвратяване на множество застрахователни измами, някои от които са придобили статут на хисторични случаи. Учредител и председател е на Асоциацията за застрахователна сигурност. Автор е на десетки публикации в пресата. През 2007 година излезе от печат неговата книга «Застрахователни измами в България и разкриването им» В книгата са отразени натрупаният практически опит и неговата визия за оптимизиране на практиката по противодействие на застрахователните измами в България. Както Т. Веблен отбелязва, науката не би могла да се развива без наличието на «предварителна представа за причинност». Важно за представеното за защита дисертационно изследване е да се отбележи, че формирането на научната хипотеза, което е задължителна предпоставка «за същинската работа на научното запитване»/Т.Веблен/ се случва в «горещата» актуална практика. Това обстоятелство обогатява предложението за защита труд с ясно изразен праксеологичен структуроопределящ център.

Само адмирации заслужава последователността на дисертанта, който приема предизвикателството да подложи на проверка с научни средства и методи своите изработени в практиката виждания. Резултатите от проведеното емпирично изследване на 151 случаи от периода 2005-2010 г, при които са били налице основателни съмнения за застрахователна измама оформят другият структуроопределящ център на изследването. Сами по себе си получените данни, независимо от степента на тяхната представителност са принос, който надхвърля рамките на работата по дисертацията, най-малкото защото става дума за първо по рода си изследване в страната.

Като принос на дисертационния труд искам да посоча и неговия дискуссионен заряд. Обемът на изложението не позволява да се отдели повече внимание на редица важни въпроси, които имат пряко отношение към проблема за противодействието на застрахователните измамни. Авторът ги засяга по начин, който според мен поражда идеи за поне два дисертационни проблема:

- първият - за обществения образ на българския застраховател, който по редица причини не предизвиква положителни асоциации в общественото съзнание. Синдромът «Андрешко» в общественото мнение безспорно е фактор, който благоприятства опитите за застрахователни измами;

- вторият – за риска. В застрахователното дело продължава да се работи с остарялата прагматична парадигма на сигурността, в която рискът се разглежда единствено като «възможна опасност». Новото разбиране на риска, според което всеки риск е свързан с опасност, но не всяка опасност е риск, а само тази която е породено от собственото ни решение крие според мен неоползотворен в застрахователното дело потенциал, в това число и за противодействие на застрахователните измами.

Тук е мястото за плавен преход към допуснатите пропуски и слабости в дисертационното изследване. Новото разбиране на риска е в основата на модерните технологии, прилагани в митническото и финансовото разузнаване. То дава много по-големи възможности за изготвяне на високоефективни рискови профили като систематизира по нов начин критериите за класификация на рисковете. В катедрата, в която е зачислен докторантът успешно бяха защитени няколко дисертации по тези проблеми, монографично изследване на научното знание за риска беше удостоено с наградата «Варна» за постижения в науката. Докторантът обаче е пренебрегнал тези трудове и безкритично се е доверил само на един много популярен, но вече недостатъчно актуален литературен източник.

Най-слабата страна на работата е техническото оформление. Техническите грешки, особено пропуските в описанието на научния апарат имат пряко отношение към процеса на

научното познание. Те свидетелстват за пропуски в образователния компонент на обучението на докторанта.

Критичните бележки в никакъв случай обаче не поставят под съмнение качествата на предложения за защита дисертационен труд. Те следва да се приемат по-скоро като пропуснати възможности и като ново творческо предизвикателство пред по-нататъшното научно развитие на докторанта, в което аз не се съмнявам.

В заключение и на основание чл.12 от ЗРАСРБ и чл.32 от ППЗРАСРБ **давам положителна оценка** на дисертационния труд на тема «Противодействие на застрахователни измами». Убеден съм, че **трудът представлява значим и оригинален научно-приложен принос** и отговаря на всички необходими изисквания от ЗРАСРБ и ППЗРАСРБ, за да се присъди образователната и научна степен «доктор» на Юрий Иванов Тодоров.

02.11.2011г.

В а р н а

**Член на научно жури:**



**/проф.д-р Петър Христов/**